ROK VII

WIADOMOŚCI PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

Nº 4

ORGAN ZWIĄZKU PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

WARSZAWA, DNIA 15 LUTEGO 1932 ROKU

ZE SPRAW SPIRYTUSOWYCH

Zatrważająca sytuacja, jaka wytworzyła się również na odcinku spirytusowym, skłoniła Rząd do powołania specjalnej Komisji do Spraw Spirytusowych przy Prezesie Rady Ministrów. Pierwsze posiedzenie Komisji odbyło się pod przewodnictwem Podsekretarza Stanu w Prezydjum Rady Ministrów, p. Stamirowskiego, dn. 9 lutego r. b. Z obszernego referatu, wygłoszonego przez Dyrektora Departamentu Akcyz i Monopoli w Min. Skarbu, p. Kulskiego, wynika co następuje:

Zdolność produkcyjna gorzelni polskich wynosi zgórą 150 miljonów litrów spirytusu 100° i nie była w okresie powojennym nigdy wyzyskana całkowicie. W okresie najlepszej konjunktury maksymalne spożycie spirytusu w Polsce wynosiło 50 miljonów litrów na cele trunkowe i 15 miljónów litrów na cele techniczno-przemysłowe. Jeśli oprzeć się na tych liczbach i założyć, że spożycie trunkowe w dalszym ciągu wyniesie 1,6 litra na głowę rocznie, zaś spożycie na cele techniczno-przemysłowe wzrośnie dwukrotnie — to nawet wówczas zdolność produkcyjną gorzelni polskich będzie można wyzyskać zaledwie w 50%. Zapasy spirytusu, jakiemi rozporządzał Monopol w końcu roku ubiegłego, przekraczają 70 miljonów litrów. Jeśli dodać do tej liczby 36 miljonów litrów spirytusu, zakupionego z kampanji 1931/32 i uwzględnić rozchód spirytusu w roku bieżącym, nie przekraczający w najlepszym wypadku 38 miljonów litrów — to należy domniemywać, że na koniec roku bieżącego zapasy spirytusu znów wyniosą ok. 70 miljonów litrów.

W tym stanie rzeczy nasuwają się zasadnicze wątpliwości, czy kampanja spirytusowa w sezonie 1932/33 wogóle może być prowadzona. Konieczność zużytkowania ziemniaka zmusza jednak do produkcji spirytusu w Polsce.

Ministerstwo Skarbu opracowało przeto wytyczne, zmierzające do uzdrowienia stosunków spirytusowych; wytyczne te są przedmiotem obrad wspomnianej na początku Komisji Spirytusowej przy Prezesie Rady Ministrów.

Środki zaradcze dzielą się na dwie kategorje: nowelizacja obecnie obowiązującej Ustawy o Monopolu Spirytusowym oraz środki likwidacji posiadanych przez Monopol nadmiernych zapasów spirytusu.

W zakresie nowelizacji na szczególną uwagę zasługują tezy następujące. Określanie zakupywanej corocznie ilości spirytusu na podstawie faktycznego zbytu. Oddzielne zakupywanie spirytusu na cele konsumcyjne (wyłącznie z gorzelni rolniczych) i niekonsumcyjne. Zapewnienie racjonalnego zatrudnienia przedewszystkiem tych gorzelni, które leżą w okręgach, wymagających poparcia uprawy ziemniaków. Określenie najmniejszego obszaru ziemi ornej, od którego posiadania będzie zależało utrzymanie charakteru rolniczego gorzelni. Utworzenie podstawy, pozwalającej podnieść minimalne wymagania techniczne produkcji spirytusu konsumcyjnego. Możność odstępowania wzajemnego kontyngentu zakupu między gorzelniami rolniczemi. Zakupywanie spirytusu na cele niekonsumcyjne z wolnej ręki od wszystkich gorzelni (rolniczych i przemysłowych). Przekazanie Monopolowi wyłącznego przywileju eksportu spirytusu zagranicę — i zakup spirytusu na ten cel z wolnej ręki. Wprowadzenie i regulowanie w drodze Rozporządzeń Rady Ministrów przymusu mieszania spirytusu do środków napędowych.

W zakresie środków likwidacji nadmiernych zapasów spirytusu sformułowane zostały następujące wytyczne. Kontyngent zakupu na kampanję gorzelniczą 1932/33 nie będzie rozpisany, w związku z czem poszczególnym gorzelniom kontyngent na tę kampanję nie będzie przydzielony. Równocześnie Monopol zakupi z produkcji gorzelniczej kampanji 1932/33 — 24 miljony litrów spirytusu (dodatkowe ilości spirytusu), potrącając 40% od całkowitej należności za spirytus, z wyjątkiem należności w gorzelniach, położonych w północno-wschodnich województwach. Gorzelniom, które nie otrzymają przydziału, będzie wypłacone odszkodowanie. Ceny sprzedażne spirytusu na cele przemysłowe zostaną w odpowiednim — według uznania Ministra Skarbu — czasie poddane rewizji. Wreszcie część spirytusu będzie wywieziona zagranicę.

Wszystkie powyższe wytyczne mają tymczasem charakter orjentacyjny i niepodobna przewidzieć, w jakim kierunku zostaną zrealizowane. Prace wspomnianej na początku Komisji polegają właśnie na szczegółowem zbadaniu sytuacji i obmyśleniu środków zaradczych, przyjmując za podstawę dyskusji powyższe tezy; prace te postępują w szybkiem tempie i będą zakończone jeszcze w bieżącym miesiącu.

SOLE POTASOWE

Jeżeli w roku 1930 spadek konsumcji nawozów potasowych w kraju odbijał się przedewszystkiem na imporcie zagranicznych nawozów potasowych, to w roku 1931 pogłębiający się gwałtownie kryzys rolny uderzył silniej także w krajową produkcję.

W sezonie wiosennym roku 1931 sprzedano na rynku krajowym: 28.674 tonn soli potasowych i 36.014 tonn kainitu, co w porównaniu z sezonem wiosennym r. 1930 daje zmniejszenie o 61% w solach potasowych i o 41% w kainicie, (w sezonie tym jednak zużyto jeszcze około 5.000 tonn 40%-wych zagranicznych soli, sprowadzonych do kraju przed dniem 7 grudnia 1929, t. j. przed wprowadzeniem podwyższonej stawki celnej).

Sezon jesienny 1931 wykazuje dalsze załamywanie się siły nabywczej wsi, a co za tem idzie — dalszy spadek sprzedaży nawozów potasowych. W sezonie tym sprzedano: 17.718 tonn soli potasowych i 22.249 tonn kainitu, co w porównaniu z analogicznym okresem roku 1930 wykazuje spadek w solach potasowych o 48,5% i w kainicie o 44%.

Z przemysłów potasowych zagranicznych stosunkowo najsilniej uderzony został skutkami kryzysu przemysł niemiecki, którego eksport spadł o przeszło 50%, przy równoczesnem dość silnem kurczeniu się pojemności rynku krajowego, wynoszącem 30 — 40% zmniejszenia. Wywołało to cały szereg ograniczeń ruchu i restrykcyj produkcyjnych.

Przemysł potasowy we Francji wykazuje wprawdzie dalszy spadek produkcji, jednak do jesieni roku 1931 dysponował nienaruszoną pojemnością rynku krajowego i rynków kolonjalnych. Położenie przemysłu potasowego francuskiego było niewątpliwie korzystniejsze od sytuacji przemysłu niemieckiego. Duży rozpęd inwestycyjny, którym dotychczas odznaczały się zarówno towarzystwa prywatne, jak Towarzystwo Kopalń Państwowych, został w drugiej połowie roku 1931 zahamowany.

Rozbudowa ośrodka produkcyjnego w Solikamsku Z. S. S. R. postępowała opieszale, przedewszystkiem ze względu na trudności komunikacyjne, opóźniające dostawę materjałów pomocniczych, maszyn i urządzeń. Nakreślony w planie 5-letnim rozwój produkcyjny kopalń w Solikamsku nie zostanie prawdopodobnie osiągnięty.

Produkcja przemysłu hiszpańskiego pozostała bez zmiany. To samo dotyczy produkcji przemysłu potasowego w Stanach Zjednoczonych.

PROWIZORJUM POLSKO-AUSTRJACKIE

Na skutek rokowań o traktat handlowy polsko-austrjacki zawarto narazie wstępne prowizorjum na okres trzymiesięczny z mocą obowiązującą do dn. 4 maja 1932 r., z prawem dwutygodniowego wymówienia. W międzyczasie mają być podjęte dalsze rokowania, celem zawarcia traktatu handlowego.

Na zasadzie prowizorjum Polska uzyskała pewne, niewystarczające zresztą, kontyngenty na świnie i cielęta żywe i bite, przyczem wysokość kontyngentów obliczona jest na podstawie wyników wywozu z Polski za ostatnie trzy miesiące. Wzamian za powyższe ulgi, Polska udzieliła kontyngentów na szereg towarów, ostatnio zakazanych do przywozu, przytem narazie ustalono kontyngenty miesięczne; dalsze kontyngenty omawiane będą każdorazowo. Wysokość obustronnych kontyngentów jest wartościowo zrównana, czyli postawiona została zasada oparcia stosunków polsko-austrjackich na zrównoważonym bilansie handlowym. Jedynym wyjątkiem od tej zasady jest kontyngent na węgiel polski, który stanowi pewną nadwyżkę wywozową na naszą korzyść. Aczkolwiek w ciągu ostatnich kilku lat nasz bilans handlowy z Austrją kształtował się dodatnio i wskutek tego mieliśmy prawo domagać się znaczniejszych kontyngentów, jednak ograniczenia dewizowe i trudności finansowe w Austrji uniemożliwiały praktycznie wywóz polski. To też zasada zrównoważenia wywozu i przywozu z Austrji jest o tyle korzystna, że zapewnia nam na okres 3-miesięczny zgóry ustalone kontyngenty, które nie będą ulegały jakimkolwiek ograniczeniom. Import bowiem z Polski do Austrji ma być pokrywany na zasadzie rozrachunków clearingowych z procentów od kapitałów austrjackich, umieszczonych w Polsce w wysokości ok. 30 miljonów dolarów.

WŚRÓD KSIĄŻEK

Zwracamy uwagę na książkę b. Ministra Przemysłu i Handlu, obecnie Naczelnego Dyrektora Fabryki w Mościcach, p. Inż. E. Kwiatkowskiego, p. t. „Dysproporcje". Ta „rzecz o Polsce przeszłej i obecnej" jest owocem rozległych studjów i głębokiego wmyślenia się zarówno w historyczną przeszłość, jak w tętniącą życiem teraźniejszość Polski.

Praca napisana jest z wielkim polotem, zaś wnioski zawarte w końcowych jej rozdziałach muszą w najwyższym stopniu zainteresować działaczów politycznych i społecznych, zwłaszcza zaś naszą młodzież.

Nakładem Komisji Fosforowej Związku rolniczych zakładów doświadczalnych wyszła z druku broszura Prof. W. Vorbrodta p. t. „Mączka z fosforytów krajowych, jako nawóz". Praca ta obejmuje wyniki doświadczeń polowych wykonanych w latach 1927 — 1931 i upoważnia do wniosku, że fosforyty krajowe (w doświadczeniach badane były fosforyty z Rachowa) mogą stanowić surowiec do wyrobu mączki nawozowej, mającej zastąpić importowaną tomasówkę. Mąka fosforytowa nie zastępuje superfosfatów; natomiast — w pewnych określonych wypadkach korzystnie jest dodawać niewielkie ilości superfosfatu do stosowanej jako nawóz mączki fosforytowej.

Przeciętny współczynnik działania mączki fosforytowej w porównaniu do równej jej dawki tomasówki wynosi około $2/3$. Gdyby więc cena mączki fosforytowej wynosiła mniej, niż $2/3$ ceny

tomasówki, to możnaby myśleć o zastępowaniu tomasówki produktem krajowym.

Niezmiernie ważnym czynnikiem skutecznego działania mączki fosforowej jest jej miałkość.

W formie odbitki z zeszytu 1-go „Techniki Cieplnej" za r. 1932 ukazał się artykuł Dr. W. Amanna, Dyrektora Zakładów Elektro w Łaziskach Górnych, o korozji w opłomkach kotłów wodnorurkowych. Artykuł ten zasługuje na specjalną uwagę nietylko ze względu na niezmiernie interesujący temat, zaczerpnięty wprost z praktyki fabrycznej, lecz również ze względu na wybitną przejrzystość i jasność sformułowania poglądów autora na omawiane w artykule zjawisko.

Nakładem księgarni F. Hoesicka ukazała się praca Radcy skarbowego Bronisława Hasfelda p. t. „Orzecznictwo podatkowe Najwyższego Trybunału Administracyjnego i Sądu Najwyższego".

Pierwszy zeszyt tego wydawnictwa obejmuje orzecznictwo wyższych instancyj kasacyjnych w sprawach dotyczących podatków przemysłowego i dochodowego. Autor zamierza publikować w przyszłości w tejże formie nagromadzający się materjał kasacyjny.

Wydawnictwo to może być pomocne dla instytucyj i osób, mających do czynienia ze sprawami podatkowemi, ułatwiając orjentowanie się w dużym już materjale naszego orzecznictwa w zawiłych częstokroć sprawach podatkowych.

KRONIKA

Dnia 9 lutego r. b. odbyło się w Min. Skarbu posiedzenie Rady Towaroznawczej. Dla produkcji chemicznej posiadają znaczenie następujące orzeczenia:

a) płyty z surowej gumelastyki przeznaczone do wyrobu lontów gutaperkowych uznano, pomimo pewnych domieszek, za surową gutaperkę mytą w płytkach, cloną według poz. 87 p. 2b taryfy celnej,

b) płyty kauczuku regenerowanego, zawierającego ponad 20% tlenku cynku, uznano za surogat kauczuku, clony według poz. 87 p. 5 b. taryfy celnej.

Dn. 11 lutego r. b. odbyło się w Min. Przemysłu i Handlu pod przewodnictwem Dyrektora Dep. Przemysł. posiedzenie, poświęcone sprawie samowystarczalności Polski w dziedzinie nawozów fosforowych, w szczególności zaś wyjaśnieniu, w jakim stopniu import tomasówki może być zastąpiony przez wytwarzany w kraju superfosfat. Zebranie doprowadziło do pewnego zbliżenia poglądów między przemysłem i rolnictwem. Celem ostatecznego wyświetlenia tych zagadnień, powołana została specjalna podkomisja, w której skład z ramienia przemysłu wszedł p. Dyrektor J. Kirchmayer.

Cło na przędzę jedwabiu sztucznego w Austrji zostało podwyższone z 95 na 200 kor. zł. za 100 kg. Związek Przemysłu Włókienniczego Austrjackiego wystąpił do rządu ze sprzeciwem, obawiając się podwyższenia cen wyrobów z jedwabiu sztucznego.

Komisja Mężów Zaufania Centralnego Związku Polskiego Przemysłu, Górnictwa, Handlu i Finansów, oraz Naczelnej Organizacji Zjednoczonego Przemysłu i Rolnictwa Zachodniej Polski na zebraniu w dniu 26 stycznia pod przewodnictwem Janusza ks. Radziwiłła doszła do wniosku, że sprawa powołania do życia nowej wspólnej Centralnej Organizacji Przemysłu Polskiego powinna wejść niezwłocznie w fazę realizacji, tak aby po upływie najbliższych dwu miesięcy nowa organizacja mogła rozpocząć działalność. Do tego czasu Komisja Mężów Zaufania czuwać będzie nadal nad pracami organizacyjnemi, prowadzonemi przez dyrekcje obu łączących się zrzeszeń. Do Komisji Mężów Zaufania należy również Dyrektor Związku Przemysłu Chemicznego.

XVIII Targi Brytyjskie odbyć się mają w roku bieżącym w Londynie i w Birmingham w czasie od 22 lutego do 4 marca. Bliższych szczegółów i informacyj udziela Wydział Handlowy Ambasady Brytyjskiej w Warszawie (Piękna 6, tel. 9.34.13), w godz. 10½ — 13½ oraz 15 — 16½.

Przedsiębiorstwo chemiczne poszukuje do nabycia lub wydzierżawienia w Warszawie budynków z placem po fabryce chemicznej. Oferty uprzejmie prosimy kierować pod adresem biura Związku Przemysłu Chemicznego, Czackiego 1.

NOWE ROZPORZĄDZENIA

W Dz. Ust. Nr. 8 z dn. 6 lutego r. b. ukazały się pod poz. 50 i 51 Rozporządzenia Ministra Skarbu z dn. 29 grudnia 1931 r. w sprawie: wykonania Ustawy z dn. 7 listopada 1931 r. o zmianie niektórych postanowień Ustawy o państwowym podatku dochodowym, oraz wykonania Ustawy z dn. 22 października 1931 r. o kryzysowym dodatku do państwowego podatku dochodowego.

Rozporządzenia te wyjaśniają szereg przepisów, budzących wątpliwości we wspomnianych ustawach. W szczególności wskazują: technikę obliczania różnic państwowego podatku dochodowego od wynagrodzeń otrzymywanych od różnych służbodawców, termin od którego obowiązuje nowe pojęcie dochodu z tantjem i t. d.

NOTOWANIA CEN WAŻNIEJSZYCH WYTWORÓW PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

Aceton	450 zł.
Alkohol metylowy techniczny 90%	170 „
„ „ czysty 99%	300 „
* Amonjak skroplony za 1 kg NH_3	1,80 „
* Azotniak mielony za 1 kg % N_2	1,65 „
* „ granulowany za 1 kg % N_2	1,80 „
Azotan amonu	100 „
Benzol handlowy 90%	85 „
„ czysty	100 „
Bisulfat (kw. siarczan sodu)	13,50 „
* Boraks	110—125 „
Chlorek cynku 50° Bé	45 „
Chlorek wapna bielący	36 „
Chlorek wapnia ($CaCl_2$)	20—22 „
Chloroform czysty	800 „
„ „pro narcosi“	1,800 „
Eter siarkowy	390 „
Fenol czysty	300 „
Formalina 40%	270 „
* Gliceryna farmaceutyczna 30° Bé	300 „
* „ techniczna 85/88%	175 „
* Karbid granulowany	75 „
Karbolineum	39,75 „
Klej kostny	265 „
Klej skórny	300 „
Krezol	140 „
* Kwas azotowy 30° Bé w przel. na 100% HNO_3	100 „
Kwas mrówkowy 85%	241 „
Kwas siarkowy 60° Bé	7,37 zł.
„ solny 19°/21° Bé	14,25 „
„ octowy techn. 30%	100 „
Mączka kostna odklejona 30% P_2O_5	16 „
„ rogowa 13/14% N_2	— „
Naftalin surowy prasowany	34,50 „
„ czysty w łuskach	57,50 „
Octan sodu	140 „
„ ołowiu	215 „
Oleina zwierzęca destylat	220 „
„ „ saponifikat	210 „
Oleum 20%	19,94 „
Olej lniany	95 „
* Potaż kalcynowany 90/95%	120 „
* Potaż żrący topiony 88/92%	140 „
Pirydyna czysta za 1 kg	9,75 „
Smoła preparowana	18,75 „
Saletra sodowa 15,5%	37,10 „
Siarczan amonu za 1 kg % N_2	1,65 „
* Siarczan miedzi	110—125 „
* Siarczek sodu 60/62%	65 „
Soda amonjakalna	25 „
„ kaustyczna	60 „
Sól glauberska kalcynowana niemielona	14,25 „
Stearyna	200 „
Superfosfat 16%	9,28—9,92 „
Toluol czysty	120 „
Żelatyna techn.	400 „

Ceny powyższe są cenami hurtowemi i rozumieją się za 100 kg loco fabryka bez opakowania; ceny za produkty oznaczone gwiazdką rozumieją się wraz z opakowaniem.

PRODUKTY WYTWÓRCZOŚCI KRAJOWEJ

Barwniki i półprodukty organiczne:
„PRZEMYSŁ CHEMICZNY, BORUTA Sp. Akc.“, Zgierz, tel. Łódź 121-01 i Zgierz 19; Warszawa, tel. 708-09 sprzedaż; 894-49 informacje.
„WOLA KRZYSZTOPORSKA“ Fabr. Chem. Piotrków Tryb., tel. Piotrków Tryb. 165.
„PABJANICKIE TOWARZYSTWO AKCYJNE PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO“, Pabjanice, tel. Łódź 21-86.

Chlorek wapna bielący.
Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ“, Warszawa, Zgoda 10, tel. 634-94.

Chlorek wapnia ($CaCl_2$):
„ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE“. Warszawa, Czackiego 14, tel. 711-24.

Farmaceutyczne przetwory:
Sp. Akc. „LUDWIK SPIESS i SYN“, Warszawa, Daniłowiczowska 16, tel. Centrala-Spiess.

Gliceryna farmaceutyczna i techniczna:
Sp. Akc. „STREM“, Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.
Przem. Tłuszcz. „SCHICHT-LEVER“ Sp. Akc., Warszawa, Nowy Zjazd 1, telefony 605-77, 605-99.

Gumowe artykuły techniczne:
Sp. Akc. „WOLBROM“, Warszawa, Wierzbowa 9, tel. 760-80.

Jedwab sztuczny:
Sp. Akc. „TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU“, Warszawa, Wilcza 9a, tel. 875-39.

Karbid:
Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ“, Warszawa, Zgoda 10, tel. 634-94.
Zakłady „ELEKTRO“, Łaziska Górne, G. Śląsk.

Klej kostny i skórny.
Sp. Akc. „STREM“, Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.

Kwaśny węglan sodowy (bicarbonat):
„ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE“, Warszawa, Czackiego 14, tel. 711-24.

Novarsenobenzol:
Sp. Akc. „LUDWIK SPIESS i SYN“, Warszawa, Daniłowiczowska 16, tel. Centrala-Spiess.

Oleina zwierzęca:
Sp. Akc. „STREM“, Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.

Słomka i włosie wiskozowe:
Sp. Akc. TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU“, Warszawa, Wilcza 9a, tel. 875-39.

Smoła pierwszorzędowa:
Zakłady „ELEKTRO“, Łaziska Górne, G. Śląsk.

Soda amonjakalna, krystaliczna i kaustyczna:
„ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE“, Warszawa, Czackiego 14, tel. 711-24.

Soda kaustyczna.
Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ“, Warszawa, Zgoda 10, tel. 634-94.

Stearyna:
Sp. Akc. „STREM“, Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.

Żelazokrzem 45% i 75%:
„Zakłady „ELEKTRO“, Łaziska Górne, G. Śląsk.

Członkowie Związku Przemysłu Chemicznego otrzymują „Wiadomości Przemysłu Chemicznego“ bezpłatnie.

Redakcja i Administracja: Warszawa, Czackiego 1, telefon 410-14

Wydawca: w imieniu Związku Przem. Chemicznego Rzplitej Polskiej — Dyrektor Związku Inż. EDMUND TREPKA

Redaktor: Inż. TADEUSZ ZAMOYSKI Druk L. Bogusławskiego i S-ki, Świętokrzyska 11